

Ny språklitteratur

PUBLIKASJONER FRA SPRÅKNEMNDENE

Fornyning og tradisjon (redigert av Oddrun Grønvik, Einar Lundebø og Leif Mæhle). Cappelen 1987. 180 s.

I 1964 kom *Skriftspråk i utvikling*, tiårsskrift for Norsk språknemnd 1952–1962. *Fornyning og tradisjon* er eit sekstenårsskrift for etterfølgjaren Norsk språkråd, som vart skipa i 1972. *Språkvern og språkrøkt 1972–1988* er undertittel. Innleiingsartikelen i boka er eit oversyn over arbeidet i Språkrådet i tidsrommet 1972–1988, det vil seie dei fire første oppnemningsperiodene for medlemmene i rådet. Dei andre artiklane er samla i to hovudbolkar: 'Språkrøkt og normering' og 'Språk og samfunn'. Boka gjev eit godt innblikk i kva slag saker Språkrådet steller med. Særleg er ho av interesse for dei som er opptekne av dei juridiske og dei offentleg-administrative sidene av dei språkpolitiske spørsmåla i Noreg, til dømes målbruk i offentleg teneste og språkspørsmål knytte til skuleverk og lærebøker. Jamstelling mellom målformene (nynorsk og bokmål) er eit nøkkelomgrep og ein samlenemnar for svært mange av sakene. Nynorsk ordtilfang, terminologiarbeid, nyord og framandord, nordisk språksamarbeid er elles mellom dei emna som blir drøfta. Alle dei 13 forfattarane i boka er eller har vore knytte til Språkrådet, anten som tilsette i sekretariatet eller som rådsmedlemmer.

Kielikello, Finska språkbyrås tidskrift, kom som tidigare ut med fyra nummer (3 × 24 og 1 × 32 s.) Huvudtemat för nummer 1 är förkortningar, och numret innehåller både principiella råd och en 14 sidor lång förteckning över finska och – i mindre utsträckning – internationella förkortningar. Nr 2 handlar om medicinskt språk; dessutom ingår ett längre referat av artiklarna i Språkvård 1/86 om engelskans inflytande på svenskan. Artiklarna i nr 3 behandlar bl.a. språket i den nya finska psalmboken, språknormer i tjeckiskan samt undervisningen i språkriktighet och dess (ringa) betydelse för skrivträningen. Temat för nr 4 är namn och namnanvändning. I alla nummer ingår också språkfrågor och andra kortare artiklar.

Nordisk språksekretariats rapporter 8: Undervisning i skandinaviske språk på Island, Færøyene og Grønland (1988). 194 s.

Nordisk språksekretariat arrangerte i august 1987 ein konferanse om undervisninga i skandinaviske språk på Island, Færøyane og Grønland. Denne rapporten har med alle dei førebudde innlegga på konferansen.

Nordisk ministerråd la i 1981 fram ein vidfemnande handlingsplan for betre språkforståing i Norden. Konferansen tok i samsvar med denne handlingsplanen sikte på å kartleggje problem og behov når det gjeld danskundervisninga på Færøyane og Grønland og undervisninga i dansk, norsk og svensk på Island. I rapporten finn vi innlegg om situasjonen for dansk, norsk og svensk som undervisningsfag i det aktuelle området. Det blir greidd ut om læremiddelsituasjonen for desse faga og om den stillinga dei har i lærarutdanning og vidareutdanning av lærarar. Ein kjem dessutan inn på spørsmål i samband med bruken av skandinaviske språk som hjelpespråk i Norden.

Konferansen hadde og som mål å finne fram til tiltak som kan gagne undervisninga i skandinaviske språk, og han skulle gje høve til drøfting av aktuelle nasjonale, bilaterale og nordiske initiativ på dette området. Dei konkrete framlegga som vart resultatet av desse drøftingane, er tekne med til slutt i rapporten.

Norsk dataordbok, 4. reviderte utgave, redigert av Knut Hofstad, Ståle Løland, Per Scott. Universitetsforlaget 1987. 260 s.

Den nye utgåva er ajourført, utvida og har no om lag 3500 termar. Dei fleste termane har ei kort og grei forklaring. Bak i boka er der ei engelsk-norsk ordliste, ei svensk-norsk ordliste og tabellar med oversyn over symbol og symbolnamn (i fri omsetjing frå internasjonale standardar).

Norsk språkråd, Årsmelding 1987. Årsmeldinga inneheld lov og vedtekter for Norsk språkråd og gjev eit oversyn over verksemda til rådet i 1987.

Nyt fra Sprognet. 1987 nr. 1-4. Hvert nummer er på 16 s.

Hvert nummer inneholder et udvalg af svar på sproglige spørgsmål til nævnet, bogomtaler og artikler om sproglige for-

hold, herunder en rubrik om nye ord. Af årgangens artikler kan nævnes: *Marie Bjerrum*: Om "forvanskede" fremmedord (nr. 1); *Erik Hansen*: Lækage (om den nye brug af *lække* i betydningen 'få til at lække eller sive ud'), *Allan Karker*: Qua (om ordets nye betydninger) (nr. 2); *Henrik Galberg Jacobsen*: Tal, tal, tal (en samlet oversigt over de retskrivningsregler for tal og taltegn der fremgår af forskellige paragraffer i Retskrivningsordbogen) (nr. 3); *Erik Hansen*: Sproget er skabt af mennesker (om grundlaget for at anerkende formen *bagerst*), *Marie Bjerrum*: Rasmus Rask og retskrivningen (nr. 4).

Språkbruk, den finlandssvenska språkvårdens informationsblad, gavs som tidigare ut med två nummer, det ena på 28 och det andra på 24 sidor. Nr 1 innehåller en artikel om finlandismer och presentationer av Svenska Akademiens ordlista, Svenska Akademiens ordbok och Svensk ordbok. Huvudtemat för nr 2 är skönlitteratur, finlandssvenska och språkgranskning. Dessutom ingår litteraturpresentationer och språkfrågor.

Språknytt, meldingsbladet for Norsk språkråd, kom i 1987 som vanleg med fire nummer, kvart på 20 sider. Opplaget var på godt og vel 17000.

Bladet har informasjon om arbeidet i Norsk språkråd, artiklar om språkspørsmål, bokmeldingar og omtale av språkmøte. Det har ei spørjespalte og ei spalte med nyord. Av artiklane i 1987 kan nemnast: nr. 1: *Einar Lundeby*: Prinsipper for normering av fremmede ord, *Svein Nestor*: Hvem ringer till Språkrådet om hva?; nr. 2: *Vigleik Leira*: Kor mange ord finst der i norsk?, *Dag Gundersen*: Hent et ord på lageret; nr. 3: *Arne Torp*: "Mellom klokka 13 og 15 i formiddag", *Botolv Helleland*: Meir om rettskrivingsproblem i stadnamn; nr. 4: *Aud Søyland*: Tarjei Vesaas – ein språkfornyar, *Arnold Thoresen*: Hva er radikalt bokmål?

Språkvård, Svenska språknämndens tidskrift, har som tidigare utgivits med fyra nummer. Ur innehållet kan nämnas följande. Nr 1: Språkvårdens mål och medel – en konferens (Vad begär man av språkvården? Vad kan och vill språkvårdarna göra? Åtta bidrag från representanter för förvaltningen, massmedierna, näringslivet, skolan samt språkvårds- och terminologiorganen.) Nr 2: *Martin Gellerstam*, Svenska Akademiens ordlista – elfte uppla-

gan; *Hans Karlgren*, En efterkrigsrapsoði (Anmälan av Nyord i svenskan); *Ulf Teleman*, Om avstavning. Nr 3: *Carin Sandqvist*, Några synpunkter på den nya upplagan av SAOL; *Olle Josephson*, Storstycken och småstycken; *Bengt Sigurd*, Språkliga förlängningskonster; *Lars Melin*, Svengelska är inte så dumt; *Bernt Olsson*, Alla språk duger. Nr 4: Några nyare ord i svenskan; *Kristina Svartholm*, Svensk ordbok (anmälan); *Allan Karker*, Det nordiske sprogsamarbejde; *Catharina Grünbaum*, Om baklängesdatering.

Teleman, Ulf (red.): Grammatik på villovägar. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 73. Esselte Studium, Stockholm 1987. 123 s. Anmäls i det svenska litteraturavsnittet.

DANMARK

Af *Else Bojsen (EB)*, *Arne Hamburger (AH)* og *Henrik Galberg Jacobsen (HGJ)*

ARK. Sproginstitutionernes Arbejdsblad. Handelshøjskolen i København. Distr.: Handelshøjskolen i København, Fabrikvej 7, DK-2000 Frederiksberg.

I denne serie arbejdsblade er der i 1987 kommet 7 numre (33–39). Af størst interesse for sprognævnens arbejde er nr. 39: *Indlæg fra Forskningsseminaret: "Fagsproglig forskningsprofil" Kollo-Kollo 22. maj 1987*. Det indeholder 5 indlæg, bl.a. *Peter Harms Larsen*: Ned med fagsproget! – om fagsprog som kommunikationsmodstand (30 s.). *HGJ*

Becker-Christensen, Christian: Bogstav og Lyd. Dansk retskrivning og rigsmålsudtale. Bd. 1. Gyldendal, København 1988. 315 s.

Bogen beskriver udtalen af moderne dansk rigsmål. Beskrivelsen tager udgangspunkt i retskrivningen og redegør for de regler der gælder ved omsætningen af skrift til tale. Bind 1 beskriver udtalen af vokaler og konsonanter i enkeltord. Bindet afsluttes med en række ordlister der viser fordelingen af vokalbogstavernes lydverdier i et korpus på ca. 18 000 ord. I bind 2 skal reglerne

for tryk og stød behandles, både i enkeltord og i sætningssammenhæng. Også reglerne for ordreduktion i sætningssammenhæng vil blive behandlet i dette bind.

Bogen henvender sig til "undervisere, sprogfolk og andre med interesse for dansk udtale og retskrivning". Ikke mindst for undervisere og forskere i dansk i de andre nordiske lande vil den være af stor betydning. *EB*

Bing, Erik: Ord og begær. En brugsbog om reklametekster. Teknisk Forlag, København 1987. 122 s.

Forfatteren, der er reklametekstforfatter, giver i bogen råd til andre der vil være tekstforfattere eller som i forvejen skriver annonce- og brochuretekster mv. Bogen består af en række korte kapitler om arbejdet som tekstforfatter skrevet på grundlag af forfatterens egne praktiske erfaringer som ansat i reklamebureauer og som freelancer. *HGJ*

Breds, Preben og Tim Lindholm: Sport i sproget. Forlaget Atju, København 1987. 80 s.

Bogen er en lille morsom samling af eksempler på at udtryk fra sportens verden bruges i mange forskellige sammenhænge der ikke har noget med sport at gøre. De enkelte udtryk er desuden forklaret i deres sportsbetydning. Bogen er tilegnet "alle supporters af det danske sprog". *EB*

Danmarks gamle Ordsprog. IV. Problemata et Proverbia moralia, København 1611 og 1624, Hans Chr. Sthens Ordsprog. Udgivet af Iver Kjær, John Kousgård Sørensen og Niels Werner Frederiksen. Det danske Sprog- og Litteraturselskab. C.A. Reitzels Boghandel, København 1987. 290 s.

Tidligere er udkommet: bd. II (1977), bd. I:1 og I:2 (1979), bd. VI (1980), bd. V (1981) og bd. VII:1 *Peder Syv: Danske Ordsprog 1682* (1983). Andet halvbind af bd. VII ventes udsendt i 1988. *EB*

Danske Studier 1987. C. A. Reitzels Forlag, København 1987. 184 s.

Af dette binds indhold kan nævnes *Ljudmila Moišeevna Lokstanova*: Om moduskategoriens struktur i dansk, som beskriver

den danske moduskategori formsystem på en måde der adskiller sig betydeligt fra den danske sprogvidenskabelige tradition ved at opstille fire oblikke modi (irrealis, konditionalis, dubitativ og prospektiv) ud over traditionens imperativ og optativ (eller konjunktiv). Desuden kan nævnes en anmeldelse af Retskrivningsordbogen af *Mogens Løj*, som kritiserer ordbogen for at være ufolkelig. *EB*

Dansk for livet. Kvali eller trivi? Dansk på gymnasieplan. Udgivet af Modersmål-Selskabet. C. A. Reitzels Forlag A/S, København 1987. 84 s.

Bogen er den syvende debatbog i serien "Hvor går dansk hen", og den beskæftiger sig med danskundervisningen i gymnasiet. Emnet belyses gennem tretten artikler, der diskuterer de senere års udvikling af skolefaget dansk og hvad man kunne ønske for fagets fremtid. Af indholdet kan nævnes: *Bertel Haarder*: Dansk i gymnasiet og HF, *Viggo Witt-Hansen*: Forudsætningen danskforudsætningen Folkeskolen, *Jens Anker Jørgensen*: Tradition og fornyelse i gymnasiets danskundervisning og *Jørgen Fafner*: Den forsømte tale (om behovet for en fornyet indsats for mundtlig fremstilling). *EB*

Flyvbjerg, Bent: Sådan skriver man læseligt. Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg Universitetscenter, 1987. 13 s.

Heftet giver en kortfattet, relativt almen vejledning for studerende og andre faglitterære forfattere i hvordan man skriver godt og klart i rapporter, artikler mv. Artiklen har tidligere været trykt i *Samfundsøkonomen*, vol. 2, nr. 4, og i *Ugeskrift for Jordbrug*, vol. 129, nr. 28. *HGJ*

Fogt, Knud: Modersmålet i Norden. Med en skildring av INTERNORDISK – en skandinavisk ortografi. Poul Erik Kristensens Forlag, Kongerslev 1987. 40 s.

Knud Fogt (født 1922), tidligere højskoleforstander, beskriver i bogen de skandinaviske sprogs udviklingshistorie fra runestenene til i dag – på en populærvidenskabelig måde. Bogen er tilegnet Sven Clausen (1893–1961) og er skrevet på et sprog som Fogt kalder internordisk, og som er tænkt som et supplement til dansk,

norsk og svensk skriftsprog. Fogts internordisk minder om Knud Jarmsteds Nordisk Bokmål fra 1950'erne men adskiller sig fra dette ved at ligge noget nærmere ved svensk end Jarmsteds. I enkelte tilfælde foreslår Fogt en skrivemåde som ikke findes i noget af de skandinaviske sprog, således *bjyde*, *ljys*, *sjyv* og *fagg* (dansk og norsk *fag*, svensk *fack*), men Fogt understreger at hans internordiske ortografi kun er et forsøg. Forlaget hævder bag på bogen at erhvervslivet allerede har vist interesse for Fogts internordisk. Alligevel virker hans forsøg ikke realistisk. *AH*

Hohwy, Henning: Grammatisk basis for tekstformulering. Det Schønbergske Forlag, København 1987. 69 s.

Hensigten med bogen er at give en grammatisk basisviden som kan hjælpe skriftsprogsbrugeren til bedre udtryksfærdighed. Hovedvægten ligger på de områder af grammatikken hvor sprogbrugeren har mulighed for at vælge mellem alternative udtryksmåder, fx mellem kløvede og ikke-kløvede sætninger, mellem konstruktioner med og uden nominalisering, mellem helsætninger og ledsætninger. Bogens sidste kapitel indeholder en gennemgang af forskellige typer af uhensigtsmæssig formulering, fx uoverskuelighed, flertydighed, uheldig sideordning. *HGJ*

Jacobsen, Henrik Galberg og Else Bojsen: Retskrivningsordbogens grænser; i: Selskab for Nordisk Filologi, København: Årsberetning 1985-86 [1987], s. 32-36.

Artiklen handler om de grænser der har været afgørende for hvilke emner der er kommer med i Retskrivningsreglerne i Retskrivningsordbogen og for hvilke ord der er kommet med i ordbogens alfabetiske del. Artiklen er et resumé af indlæg på et seminar 4.10.1986 i Selskab for Nordisk Filologi i anledning af den nye udgave af Retskrivningsordbogen. I tilknytning til artiklen er desuden trykt resuméer af seminarindlæg fra *Henning Hohwy* og *Sven Tito Achen*. *HGJ*

Jensen, Leif: Vejruddsigten og den sproglige usigtbarhed . . . Rapport om et forsøg med sproglig rådgivning på Meteorologisk Institut. Papirer om faglig formidling nr. 5, 1985. 2. udgave 1987. Udgivet af Institut for Uddannelsesforskning, Kommunikationsforskning og Videnskabsteori. Roskilde Universitetscenter 1987.

73 A4-s. Distr.: Lilian Bouét, Roskilde Universitetscenter, Kommunikationsuddannelsen, hus 3.1.3., Postboks 260, DK-4000 Roskilde.

Baggrunden for "forsøget" var en årelang uenighed mellem journalisterne i Danmarks Radio og meteorologerne om hvordan vejrudsigterne skulle udformes. Rådgivningen gik ud på at vise meteorologerne hvordan man kan formidle et særfagligt stof til en bred kreds uden at sagligheden går tabt. Rapporten henvender sig ikke blot til meteorologerne (og journalisterne!), men også til "dem som kunne tænke sig at arbejde med sproglig rådgivning", i erkendelse af at der i både offentlige og private institutioner er en stigende interesse for at lære at henvende sig til offentligheden i et sprog som folk forstår, og at der dermed vil blive brug for sprogrådgivere. Vi der allerede er i branchen, kan også have nytte af denne fornøjelige og instruktive rapport. *EB*

Jørgensen, Charlotte og Merete Onsberg: Praktisk argumentation. Teknisk Forlag, København 1987. 120 s.

Bogen er en indføring i retorisk argumentationslære. Den drejer sig om både analyse, kritik og produktion af argumentation, og giver bl.a. anvisninger på hvordan man kan gennemskue andres argumenter og selv argumentere godt. Grundmodellen i bogen er Stephen Toulmins argumentmodel. Bogen, der bl.a. er beregnet som lærebog i kommunikationsfag ved universiteter og seminarier, er forsynet med øvelser efter de enkelte kapitler. *HGJ*

Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik. Sonderband 3. Udgivet af Institut for germansk Filologi ved Københavns Universitet. C. A. Reitzels Forlag A/S, København 1987. 372 s.

Bindet er et festskrift til professor Karl Hyldgaard-Jensen, og af indholdet er der især grund til at nævne *Bente Maegaard: Corpus-based versus general linguistic research. An example: the future tense in Danish*, hvori forfatteren viser at den lingvistiske beskrivelse af de danske måder at udtrykke futurum på ikke er tilstrækkelig til en sikker datamaskinel oversættelse, men bør kobles sammen med undersøgelser i et relevant tekstkorpus. Der er også grund til at nævne *Broder Carstensen: Deutsche Wörter im Dänischen*, som behandler Pia Riber Petersen: Nye ord i

dansk 1955–75 med særligt henblik på de tyske låneord i dansk og de vanskeligheder der er forbundet med at afdække de nye ords vandring gennem sprogene. *EB*

Larsen, Peter Harms: Skriv sundere – en kritisk brugsbog for sygeplejersker om skriftlig kommunikation. Teknisk Forlag, København 1987. 148 s.

Bogen handler om hvordan sygeplejersker kan skrive bedre – ”sundere” – i de forskellige professionelle situationer de skriver i. Det største kapitel i bogen har overskriften ”På patientens præmisser” og drejer sig om hvordan sygeplejersker bør skrive når de skriver vejledninger og informationer til patienterne i forbindelse med deres indlæggelse på et sygehus. Derudover indeholder bogen kapitler med råd om god og klar skriftlig kommunikation når sygeplejersken skriver til embedsmænd og politikere, og når hun skriver faglige artikler til andre sygeplejersker.

Som det er fremgået henvender bogen sig specielt til sygeplejersker, og den er utvivlsomt specielt nyttig for sygeplejersker. Fremstillingen er dog samtidig af en sådan art at også mange andre – læger, patienter og andre i og uden for behandlingssystemerne – vil kunne have stort udbytte af bogen. *HGJ*

Lynge, Lise og Ida Westh: Grundbog i skriftlig dansk. Kaleidoscope, København 1988. 160 s.

Bogen er først og fremmest beregnet til brug i undervisningen i skriftlig fremstilling i gymnasium og på hf. Den består af to hoveddele, en teoretisk del og en del med tekster og opgaver. I den teoretiske del, der optager ca. en tredjedel af bogen, giver forfatterne bl.a. råd mht. selektion, abstraktionsniveauer og sproglig korrekthed. Tekstdelen er især interessant ved at den består af tematisk ordnede tekster som handler om sprog. Teksterne falder i 6 grupper, bl.a. ”Retstavningsdebat. Hvorfor skal det staves sådan?”, ”Formuleringssevne. Kan alle skrive?”, ”Sprog og magt. Hvem bestemmer over sproget?”. *HGJ*

Mølbach, Flemming og Alan Garner: Samtaleteknik. Om at blive en bedre samtalepartner. Teknisk Forlag, København 1987. 128 s.

Bogen giver anvisninger på forskellige former for teknik der

kan fremme en samtale. Den beskæftiger sig bl.a. med forskellige typer spørgsmål (lukkede, åbne, ledende), aktiv lytning, indledning af samtaler, modvirken af forsøg på manipulation. Bogen indeholder tillige et kapitel om nonverbal kommunikation. *HGJ*

Mål & Mæle. 11. årgang, nr. 4. Redigeret af Erik Hansen, Ole Togeby og Carsten Elbro. G. E. C. Gad, København 1987. 32 s.

Af nummerets indhold kan nævnes *Ole Togeby*: Heller og også, som beskriver reglerne for brugen af de to små ord, og *Per Skar*: Koks i kommakassen, som hylder pausekommaet, samt sprogbrekkassen "Sprogligheder". *EB*

Mål & Mæle. 12. årgang, nr. 1. Redigeret af Erik Hansen, Ole Togeby og Carsten Elbro. G. E. C. Gad, København 1987. 32 s.

Ud over sprogbrekkassen "Sprogligheder" indeholder nummeret bl.a. *Ole Frimann Olesen*: Hvad er svært ved at lære dansk? om udlændinges, især tysktalendes problemer med at lære dansk; *Erik Hansen*: Menneskene har ingen fremtid! om grundlaget for at anerkende bestemthedsformen *menneskerne*; *Jørgen Gimbel*: Indvandrerelevens danskfærdigheder, som viser at det er en social faktor mere end det er en national eller sproglig faktor som er afgørende for indvandrelevens skolesucces; *Henning Hassing Scheller*: Døgneren, Degneren og Genneren, om slangorddannelser på *-er* (som i et vist omfang svarer til de svenske *-is*-dannelser), og *Annette Hartnack*: Oversættelse i Eurotra, som skildrer EF-Kommissionens maskinoversættelsesprojekt. *EB*

Mårdsjö, Karin: *Informér bedre om teknik*. På dansk ved Niels Erik Wille. Teknisk Forlag, København 1987. 102 s.

Bogen er en bearbejdelse af Att informera om teknik (omtalt i dette nummer af Sprog i Norden i det svenske afsnit), og bearbejdelsen er indrettet således at alle de sproglige træk som illustreres, er gyldige på dansk. Referencekapitlet bag i bogen medtager ligeledes danske institutioner og håndbøger. *EB*

Petersen, Pia Riber: *Politikens Børneordbog*. Politikens Forlag, København 1987. 288 s.

Ordbogen er beregnet for børn fra 9 til 12 år og adskiller sig fra skoleordbøger og andre ordbøger for børn ved for det første at

give enten forklaring, tegning eller eksempelsætning til alle opslagsord og ved at vise hvordan alle ord på over én stavelse deles (ved hjælp af en prik mellem bogstaver).

Bogen har en let overskuelig indledning og de vigtigste retskrivningsregler (begge dele i du-form og i en børnevenlig stil). I indledningen får børnene bl.a. at vide hvad en ordbog er, hvad ord og ordklasser er, hvordan man kan finde et ord i ordbogen. Et lille afsnit hedder "Hvad gør du, hvis du ikke kan finde ordet?", og her får børnene kort besked om lumske stumme bogstaver, om *e* kontra *æ*, *e* kontra *i*, *y* kontra *ø*, *c* kontra *s* osv., foruden det råd ved sammensatte ord at slå op på hver del af ordet (afsnittet ender sådan: "Det kan selvfølgelig også være, at ordet slet ikke er med i ordbogen. Det er jo bare ærgerligt.")

I ordlisten står der *at* foran verber, *en* eller *et* foran substantiver, og ved alle ord som kan bøjes, er bøjningsformerne oplyst, alle skrevet helt ud.

Bogen ender med to sider "Til den voksne". Der får man bl.a. at vide at bogen er i samsvar med Retskrivningsordbogen fra 1986, men ikke rummer nogen af dennes valgfriheder, heller ikke i bøjningsformer; forfatteren har ud fra visse kriterier valgt én af mulighederne. *AH*

Simonsen, Andreas: Tænk skarpt. Skriv klart. Præcisionsøvelser til skriftlig dansk. Akademisk Forlag, København 1987. 79 s.

Bogen drejer sig om nogle formuleringsfejl, "der forekommer ved svigtende opmærksomhed, svigtende *præcision i tænkningen*". Den indeholder to hovedafsnit om henholdsvis dispositionsfejl (opbygning af afsnit og sætninger) og dystaksier (pleonasmer, kontaminationer og brachylogier). Bogen er beregnet for gymnasiet og hf. *HGJ*

*Spies, M. H.: Klart dansk. Kursusudgave. M. H. Spies, Bose-
rupvej 418, DK-3050 Humlebæk. 1986. 71 s.*

Magnus Hendrik Spies (f. 1930) er jurist, ansat i Rigsrevisionen. Han har siden 1971 gennem talrige artikler i dagspressen kæmpet mod kancellistilen. Hans bog er lagt an på skriftlig formulering og er en dansk bearbejdelse af en intern sprogvejledning i USA's rigsrevision: Companion Workbook for "From Auditing to Editing" – Report Writing Exercises. Bogen giver

anvisninger til ansatte i alle grene af den offentlige forvaltning og til dem uden for denne som mere eller mindre bevidst efterligner stilen i breve og andre tekster fra den. Eksemplerne i bogen er næsten udelukkende taget fra danske statslige tekster. Enkelte er dog fra norske (gengivet på norsk). *AH*

SPRINT. Sproginstitutionernes tidsskrift. 1987, nr. 1-2. Udgivet af Handelshøjskolen i København. 49 s. + 79 s. Distr.: SPRINT, Handelshøjskolen i København, Fabrikvej 7, DK-2000 Frederiksberg.

Af indholdet i de to numre kan nævnes *Gitte Baunebjerg Hansen*: Ækvivalens – Hvad er det? (om oversættelsesleksikografiske overvejelser) (nr. 1-2), *Lars Henriksen*: Om geografiske betegnelser opståen og *Inge Baaring*: Udkald til Grønland (om opbygningen af en dansk-grønlandsk tolkeuddannelse) (nr. 2). *EB*

Sprog og Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 5. årgang, nr. 1-4. Redigeret af Rasmus Bjørgmose. Jørn Thomsen Offset, Kolding 1987. 12 s. + 12 s. + 12 s. + 4 s.

Af årgangens indhold kan nævnes *Karl Otto Meyer*: Det danske sprog i Sydslesvig, *Georg Søndergaard*: Skriftsproget er også en levende organisme (om Retskrivningsordbogen) (nr. 1), *Arne Hermann*: Fra hovedsprog til første fremmedsprog (om dansk i Grønland) (nr. 2) og *Else Kjær*: Stigende tilgang og markant øget interesse for dansk (om undervisningen i skandinavisk sprog og litteratur på universitetet i Hamborg) (nr. 3). Nr. 4 består af en liste over foredragsholdere med tilknytning til Modersmål-Selskabet. Ved hver foredragsholder er titlen anført på det eller de foredrag den pågældende tilbyder. *EB*

Supplement til Ordbog over det danske Sprog. Prøvehæfte. Udgivet af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. Udarbejdet af Anne Duekilde og Bente Holmberg under medvirken af Lise Bak. Gyldendal, København 1987. 51 s.

Ordbog over det danske Sprog udkom fra 1918 til 1956. Straks ved afslutningen af værket gik man i gang med at forberede et supplement til det, da man var klar over de ujævnheder og svagheder det store værk (27 bind og et hefte med forkortelser

m.m.) har. Men den sprogperiode det skulle dreje sig om, skulle slutte midt i 1950'erne. Det er tanken af supplementet skal blive på 6 bind. Bogstaverne A til C skal suppleres med c. 100 %, bogstaverne S-Ø derimod kun med omkring 5 %. Formålet er at forbedre den store ordbog, forstået som "ordbogen over dansk rigssprog 1700-1955", og forbedringerne skal gælde alle typer af oplysninger, fra at føje hele artikler ind til at rette noget eller føje noget til de oplysninger værket giver. Redaktionen af supplementsbindene bygger først og fremmest på en seddelsamling (grundlagt allerede mens den store ordbog blev redigeret) på i øjeblikket c. 1,3 mio. sedler, og desuden på flere særsamlinger som tilsammen er endnu større.

Selve de ny og supplerende artikler i prøveheftet fylder omkring 35 sider. Artiklerne er valgt i bogstaverne A, B, D, F, L og T, og man finder blandt ord som ikke står i Ordbog over det danske Sprog *autograffjæger* (1936 ff.), *billigbog* (1953 ff.), *ferie-tablet* (siden sidst i 1930'erne), *fiduskunst* (1922 ff.), *tværviden-skabelig* (1951 ff.).

Det danske sprogs udvikling efter 1955 falder som nævnt uden for supplementsbindene; den følges af Dansk Sprognævn (jf. Pia Riber Petersens bog *Nye ord i dansk 1955-75*, udkommet i 1984, se *Sprog i Norden* 1985, s. 113-14). AH

FINLAND

Av *Mikael Reuter*

Sorvali, Irma och Ebba Lindberg: Översättningsanalys. Kouvolan kääntäjänkoulutuslaitoksen julkaisuja N:o 2, Helsinki 1987. 257 s.

Som namnet säger bygger boken på analyser av konkreta texter, varvade med mer allmängiltiga teoretiska och praktiska diskussioner kring olika översättningsproblem. Målgruppen är i första hand deltagare i översättningskurser på högskolenivå och elever vid översättarinstitut.

I det inledande kapitlet påpekar författarna att skickliga översättare bedriver en form av språkvårdande verksamhet, men att många översättare också bedriver en språkfördärvande verksam-

het. Minst fördärvbringande är de grövsta felen, medan de från språkvårdssynpunkt allvarliga felen finns i översättningar där språket bara är "litet underligt". Ett viktigt konstaterande är att inga översättningar – inte heller de prisbelönta och högt värderade – är utan fel. Ändå ligger det ett ginungagap mellan en bra och en verkligt dålig men ändå läsbar översättning.

Bland de texter som kommenteras finns allt från skönlitterär prosa till reklamtext, skyltar och tvåtråd.

De många intressanta och lärorika kommentarerna är en aning svåröverskådliga i mängden av text. Mycket hade vunnits med tydligare utskrift; inte ens den bästa matrissskrivare klarar framställning av tryckoriginal. *MR*

Hirvonen, Ilkka: Konstruktionstyperna denne man och denne mannen i svenskan. En språkhistorisk undersökning. Studier i nordisk filologi 69, Helsingfors 1987. 515 s.

Avhandlingen behandlar konstruktionstyperna *denne man* och *denne mannen* (och som jämförelse också det moderna talspråkets *den här mannen*) i diakronisk belysning från äldre fornsvensk tid till modern 1900-talslitteratur. Författaren har undersökt olika genrer: religiöst språk, lagspråk, kanslispråk, skönlitterär prosa och poesi. Jämförelser görs också med de andra nordiska språken.

Författaren visar att typen *denne man* är äldre och ursprungligare än *denne mannen*. Medan den senare formen ökar i användning och småningom klart dominerar i profan och framför allt i religiös prosa från yngre fornsvensk tid till mitten eller slutet av 1700-talet, behåller den artikellösa formen sin dominerande ställning i lagspråk och kanslispråk. Vid 1800-talets ingång har typen *denne mannen* praktiskt taget spelat ut sin roll i profan prosa, även om den lever kvar i religiöst språk ("av denna världen"). *MR*

Sundman, Marketta: Subjektval och diates i svenskan. Åbo Akademis förlag, Åbo 1987. 542 s.

Avhandlingen utgör en ingående beskrivning av kategorin subjekt i modern svenska med tonvikt på subjektets semantiska och syntaktiska egenskaper. Framställningen bygger på den generativa grammatiken, och utgångspunkten är en satsdelsteori där

satsdelar beskrivs som syntaktiska kategorier med egenskaper på tre olika nivåer i språket, nämligen semantiska, syntaktiska och formella egenskaper. Främst studeras de faktorer som inverkar på vad som realiseras som subjekt i en viss sats (subjektval) och olika lexikaliska och syntaktiska företeelser som sammanhänger med detta (bl.a. diates).

Ett allmän-teoretiskt resultat av undersökningen är att många grammatiska kategorier saknar väldefinierade gränser. Sådana flytande gränser är t.ex. gränsen mellan aktiv intransitiv s-form och passiv s-form samt gränsen mellan intransitiva sig-former och transitiva verb med reflexivt objekt. – Ett prototypiskt subjekt är ett subjekt som refererar till en given individ och som uppstår den semantiska rollen Agent, vanligen en aktiv mänsklig participant.

MR

Folkmålsstudier 31. Meddelanden från Föreningen för nordisk filologi, Åbo 1987. 156 s.

Detta nummer av *Folkmålsstudier* innehåller åtta artiklar, av vilka framför allt fyra är av intresse för språkvården. Barbro Wiiks artikel "Va sitä do å måldrar, tykt Baata" handlar om dialekttalandes förståelse av vissa typer av dialektord, både existerande och konstruerande. Uppsatsen är intressant bl.a. för att den visar vilka semantiska associationer försökspersonerna får av olika ljudkombinationer. Ann-Marie Ivars skriver om "Bidialektism och identitet" utgående från de förändringar i språkbruk och identitetskänsla som skett hos personer som utvandrat från Närpes i Sydösterbotten (en starkt dialektpräglad, enspråkigt svensk bygd) till Eskilstuna i Sverige. I uppsatsen "Att plöja och så – om fackspråk nu och då" jämför Marianne Nordman språket i en fornsvensk och en modern svensk text med likartat innehåll. Slutligen kommer Mats Thelander med några kommentarer och kritiska anmärkningar till Leif Nyholms sammanläggningsavhandling om svenskan i Helsingfors i artikeln "Kring en beskrivning av Helsingforssvenska. *MR*

Fackspråk och översättningsteori. VAKKI-seminarium VII. Våren 31.1–1.2.1987. Vasa 1987. 212 s.

Denna seminarierapport är den tionde publikationen utgiven av Forskargruppen för översättningsteori och fackspråk vid Vasa

högskola. Flera av de tidigare rapporterna – med artiklar på svenska, finska, tyska, engelska och franska – har presenterats i *Språk i Norden*; mycket av det de innehåller vore av intresse för en bredare läsekrets än de som nås av publikationen.

Bland artiklarna i det aktuella numret kan nämnas följande på svenska: Sirpa Koironen: Text som samtal – ett perspektiv på textens innehåll, Christer Laurén: Hur mycket syns jag i facktexten, Tuuli Forsgren: En kontrastiv avhandling – förarbeten, metod och efterreflexioner samt Ulla Laurén: Den kontrastiva analysens starka och svaga hypoteser vid analys av språkfel hos naturligt tvåspråkiga skolelever. *MR*

NORGE

Av Vigeleik Leira (VL) og Ståle Løland (SL)

Astås, Reidar: Et bibelverk fra middelalderen. Studier i Stjórñ. Novus Forlag 1987. 2 bind, 800 s.

Stjórñ er namnet på eit norrønt bokverk med tekster frå dei første bøkene i Bibelen, omsette frå latin og supplerte med utførlege kommentarar. Boka til Astås er ei doktorgradsavhandling frå 1986. Astås byggjer på den tesen at *Stjórñ* er eit verk av *ein* person. Han granskar korleis den ukjende opphavspersonen arbeidde då han valde ut tekstene, omsette dei og la dei til rette for eit heimleg publikum. Astås finn det sannsynleg at det er ein person med bakgrunn i dominikanordenen. Avhandlinga har eit engelsk samandrag. *VL*

Berge, Kjell Lars: Skolestilen som genre. Med påtvungen penn. Landslaget for norskundervisning (LNU)/Cappelen 1988. 160 s.

Forfatteren undersøker den tradisjonelle skriveopplæringens innhold og mål. Han skisserer de historiske forutsetningene for dagens praksis, og viser hvordan det i skrivetreningen alltid har blitt lagt større vekt på formaldannelse og "åndsmodenhet" enn på praktiske og estetiske ferdigheter. Boka gir en elementær innføring i moderne språkteorier som tekstlingvistikk og pragmatikk. Ved hjelp av disse teoriene analyserer forfatteren norskstilen som genre. Han stiller seg kritisk til forestillingen om at den

tradisjonelle skolestilen er et nyttig redskap, og peker på muligheter for en annen praksis. *SL*

Dahl, Kjersti og Ingrid Modig: Grannespråk og grannespråkundervisning i Norden. En selektiv bibliografi. Informasjonssenteret for språkundervisning 1987. 72 s.

Bibliografien skal være et hjelpemiddel for lærere og andre som er interessert i arbeid med grannespråk. Den registrerer litteratur om språkene i Norden bortsett fra samisk, om grannespråksundervisning og om fellesnordiske forhold og nordisk samarbeid som angår språk og kultur i Norden. *SL*

Festskrift til Alfred Jakobsen, redigert av Jan Terje Faarlund, Jan Ragnar Hagland, Jarle Rønhovd. Tapir Forlag 1987. 212 s.

Emna for dei 19 artiklane i dette skriftet går alle attende i tida, og *Norrønt mål og norrøn kultur* kunne ha vore ein høveleg undertittel. Tilknytning til moderne språkvitskap finst likevel i to artiklar som tek opp leddstilling i urnordisk og norrønt. Forfattarane er for det meste kjende norrøningvistar. Jakobsen sjølv er ikkje med. Bibliografien over dei prenta verka hans strekkjer seg heilt frå 1952 til 1986. *VL*

Fossestøl, Bernt: Norske grammatikker på 1800-tallet. Novus Forlag 1987. 282 s.

Boka gir en sammenhengende framstilling av den grammatiske tenkningen slik den kommer til uttrykk i norske grammatikker på 1800-tallet. Forfatteren konsentrerer seg om grammatikker som er innsiktet mot undervisning, og ser stort sett bort fra språklige avhandlinger, tidsskriftartikler og grammatikker for andre språk enn norsk. Vekten er lagt på ordklasser og syntaks, men også andre sider ved språket blir behandlet. De norske grammatiske framstillingene blir satt inn i en åndshistorisk sammenheng og jamført både med latintradisjonen og nyere teorier om setninger og setningsledd. *SL*

Grønvik, Oddrun: Målbruken i offentlig teneste i tida 1930–1940. Det Norske Samlaget 1987. 340 s.

Boka er i hovudsak identisk med den språklege hovudfagsavhandlinga til Oddrun Grønvik frå eksamenen hausten 1985 ved

Institutt for nordisk språk og litteratur ved Universitetet i Oslo. Avhandlinga tek for seg dei politiske vilkåra for mållova frå 1930 med ein grundig analyse av den målpolitiske situasjonen i og utafor Stortinget, og viser vidare korleis statsadministrasjonen var rusta til å ta imot mållova. Boka syner at der var reell strid frå skanse til skanse om mållova: under førebuinga, i Stortinget og under gjennomføringa. Dermed blir det også ei utgreiing om korleis målrørsla og riksmålrørsla meistra vanskelege og skiftande politiske tilhøve. Avhandlinga vil truleg bli ståande som eit standardverk i målpolitisk litteratur. *VL*

Informasjonssenteret for språkundervisning: Grannespråksundervisning. Idéhefte. Oslo 1987. 60 s.

Heftet innledes med en artikkel av *Birgitta Abrahamsson*: "Varför grannspråk och nordiskt stoff i undervisningen?" Siden gir tre norske lærere eksempler på hvordan grannespråksundervisningen kan legges opp i grunnskolen. *SL*

*Johnsen, Egil Børre og Finn-Erik Vinje: Ordimellom og linje-
langs.* Aschehoug 1987. 240 s.

Hausten 1987 hadde Norsk rikskringkasting ein programserie i fjernsynet om norsk språk. Til serien vart det laga ei bok med same tittel. Boka er ikkje bunden til fjernsynsprogramma, og ein kan greitt lesa og studera ho utan å ha sett programma. Boka er ein mellomting mellom lærebok og ei populærvitskapleg framstilling. Ho tek opp mange emne: grammatikk med bøyingslære, ordklassar og setningsledd, semantikk, ordtilfang og ordlaging, målmerke og dialektgrenser, språk og samfunn med ulike syn på normering og kva som er rett og god språkbruk, skrift og tale, t.d. i brev og på talarstolen. Nokre emne blir så vidt streifa innpå, andre blir drøfta meir inngåande. Nyttige framlegg til vidare lesnad supplerer framstillinga mange stader. Boka har to slag oppgåver, ein type med svar bakarst og ein annan type utan svar; den siste er av det slaget der det ikkje går å gje fasitsvar. Boka er lettlesen og gjev meirsmak. Ho eignar seg godt som første bok for vaksne som er nyfikne på språk og språkbruk, men som frå eiga skuletid ber med seg motvilje mot grammatikk og slikt. *VL*

Madsen, Kjell-Arild (red.): Norsk i ny mønsterplan. Metodiske

opplegg til fagplanen i norsk. Landslaget for norskundervisning (LNU)/Cappelen 1987. 141 s.

I boka presenterer lærere forskjellige undervisningsopplegg som har fungert i klassen. Oppleggene tar utgangspunkt i den nye mønsterplanen for grunnskolen, som ble tatt i bruk i 1987. Hovedvekten blir lagt på arbeid med skrivning og litteratur. Til slutt er det en artikkel som drøfter den faglige og politiske utviklingen som førte fram til den nye mønsterplanen. *SL*

Mål og makt. 17. årgang. Nr. 1–4. Tidsskrift utgitt av Studentmålslaget i Oslo.

Inneholder blant annet disse artiklene: nr. 1: *Ola Almenningen:* Målarbeid mellom ungdomen – gjennom 25 år, *Lars S. Vikør:* Aktuell strid i historisk lys (om nynorsk som "einaste riksmål i landet"), *Knut S. Vikør:* Norsk målungdom – ein radikal barne-sjukdom?, nr. 2–3: Innstilling frå Bynemnda åt Noregs Mållag, nr. 4: *Kjell Venås:* Dialekt og talemålsnormering i skulen, *Ann Tove Storholmen:* Korfor har bokmålet fått så sterk stilling i Trøndelag?, *Hans Marius Hansteen:* Den store bøigen (om bokmålet som motstander), *Ivar Eskeland:* Europeisk kulturfelleskap og nasjonal identitet. *SL*

Mål og medvit, heidersskrift til Kjell Venås på 60-årsdagen redigert av Tove Bull, Ernst Håkon Jahr, Geirr Wiggen. Novus Forlag 1987. 268 s.

Tidlegare studentar og noverande kollegaer av Kjell Venås, ti i talet, har skrive artiklar til denne boka med emne frå nokre av dei felta som høyrer til Venås sitt arbeidsområde: språkhistorie, målføre, språknormering, språk og skole. Alle artiklane er skrivne på nynorsk, og to av dei går beinveges inn på nynorsken som normeringsgjenstand. Det er *Ernst Håkon Jahr:* Nynorsk normal-talemål. Eit historisk oversyn, og *Kåre Skadberg:* Prinsipp som er lagde til grunn for normeringa av nynorsk det siste tiåret. Med i boka er også eit dikt frå Olav T. Beito til Venås og ein Venås-bibliografi utarbeidd av Tove Bull. *VL*

Maal og minne: Hefte 1–2/3–4. Utgitt av Bymålslaget ved Einar Lundebø og Bjarne Fidjestøl.

Inneholder blant annet disse artiklene: *Jan Erik Rekdal:* Den

nordiske innflytelse på irsk og skotskgælisk språk, særlig i ordforråd og stedsnavn, *Kjell Venås'* og *Andreas Bjørkums* opposisjonsinnlegg ved *Jarle Bondeviks* doktordisputas: Studier i det nynorske bibelmålet, *Tove Bull*: 1885 enda ein gong (om jamstillingsvedtaket mellom bokmål og nynorsk), *Olaf Husby*: Inntrykk av språkbrukarar. Holdingar til ulike talemålsvariantar i ein nordnorsk småby, *Jan Ole Askedal*: Om politiske farger i norsk. *SL*

Norsk Lingvistisk Tidsskrift. 1 og 2 1987. Redaktør: Ernst Håkon Jahr. Novus Forlag 1987. 114 s.

Inneholder blant annet disse artiklene: *Jan Terje Faarlund*: Om beskriving og forklaring i lingvistisk teori, *Brit Mæhlum*: Kodeveksling i Hemnesberget – myte eller virkelighet?, *Wolfgang Feigs*: Om dekodning av individuell håndskrift, *Gulbrand Alhaug*: Måling av samsvar mellom dialekt og nynorsk/bokmål, nr 2: *Birte Stengaard*: Semi-defective past participles in Norwegian – A research into the will to write a dubious form, *Ola Stemschaug*: Prikken over i'en. Litt om seksusbaserte allografer i moderne norsk. *SL*

Norskraft. Arbeidsskrift for nordisk språk og litteratur. Universitetet i Oslo. Nr. 54 og 55 1987.

Inneholder disse artiklene: nr. 54: *Eric Papazian*: "Jeg blir alltid så gæærn hver gang gutta har fest." Om utviklinga av ordformer med eldre trykklett /røn/ og /tøn/ i østlandsk, *Helge Lødrup*: Akkusativhypotesen og norsk syntaks, Adjektiver på -bar og -lig i leksikalsk grammatikk, Nomina agentis i leksikalsk grammatikk, nr. 55: *Eli Glomnes*: Forkynnelse som kommunikatív atferd. *SL*

Rindal, Magnus: *Ortografi, fonologi og morfologi i Sth. perg. fol. nr. 6 (Barlaams ok Josaphats saga)*. Novus Forlag 1987. 152 s.

Barlaams ok Josaphats saga er eit religiøst verk omsett frå latin til gammalnorsk rundt år 1250. Rindal si gransking byggjer på datamaskinell handsaming av materialet på vel 75 000 ord. Boka drøfter også heimfesting og tidfesting av håndskriftet og konkluderer med at det er skrive ca. 1275 i nordaustlandsk språkform. *VL*

Sande, Øystein: Språk og kommunikasjon. NKS-forlaget 1987. 87 s.

Boka gir en enkel innføring i teorier innenfor journalistikk, informasjon og massekommunikasjon. Den tar opp emner som språk og kommunikasjon, kroppsspråk og bildespråk, skriftspråk og standardspråk. Opprinnelig var boka skrevet for medie- og journalistikkstudiet ved Volda distriktshøgskole, men den henvender seg til alle som er opptatt av eller arbeider med informasjon. *SL*

Språklig Samling: 28. årgang, Nr. 1–4. Tidsskrift utgitt av Landslaget for språklig samling.

Inneholder blant annet disse artiklene: nr. 1: *Werner Koller*: Noen oversettelsesteoretiske problemstillinger, *Ivar Utne*: Maskinoversettelse. Hvor står vi – hvor går vi?, *Gulbrand Alhaug*: Edb-støtta oversetting – språklig einsretting?, *Kari Haugland*: Norsk i Nordsjøen, *Carol B. Eckmann*: Fra en fagoversetters hverdag, nr. 2: *Tove Bull*: Talemålsbasert lese- og skriveopplæring, nr. 3: *Lars S. Vikør*: Nynorsk som bynorsk? Eit kritisk blikk på tilrådinga frå "bynemnda" i Noregs Mållag, *Erik Papazian*: Bymåla og utviklingstendensene i norsk talemål i dag, *Olaf Husby*: Normer for norsk som andrespråk, *Arne Torp*: Hvor går språkutviklinga i Skandinavia?, nr. 4: *Jørn Lund*: Den livgivende omklamring. Om Norges utfattelige gæld til kongeriget Danmark efter 400-årsnatten. *SL*

Venås, Kjell: Norske innsjønamn III. Hedmark fylke. Novus Forlag 1987. 580 s.

Denne boka er det tredje bindet i eit bokverk med innsjønamn som Gustav Indrebø gjorde opptaket til i 1924. Då gav han ut første bind med namn frå Oppland fylke, og i 1933 følgde bind II med namn frå Buskerud. Hovudbolken i boka til Venås er ei alfabetisk liste over namna. Dei er geografisk plasserte gjennom vising til kartblad, herad og område innafor heradet. Uttale og skriftformer er nemnde, og det blir drøfta korleis namna kan tolkast. Innleiingskapitlane drøfter arbeidet med innsamling av namna, grunnelement i namna, målføreskilnader, og der er ei heradsvis gjennomgåing av namna. *VL*

Vinje, Finn-Erik: *Moderne norsk*. Fjerde reviderte utgave, Universitetsforlaget 1987. 360 s.

Undertittelen for *Moderne norsk* er 'Råd og regler for praktisk språkbruk'. Mye av det en finner på trykk i denne boka, er svar på slike spørsmål som også Norsk språkråd stadig får. Det kan være *-ing/ning*, *-ering/-sjon* (f. eks. *delegering/delegasjon*), bøyning av vanskelige substantiv, diverse syntaksspørsmål (f. eks. *og/lå, til del/dem som . . ., vi er enig/enige*). Denne nye utgaven er økt med 60 sider i forhold til den forrige og har et nytt kapittel om 'Tekstbinding og styring av informasjonsstrømmen'. Boka omfatter mye nyttig og har et vell av eksempler fra faktisk språkbruk. Problemet med denne typen bøker (verken grammatikk eller ordbok) er at de kan være vanskelige å finne fram i. Vinje har et rikholdig ordregister, og det hjelper et langt stykke på vei. Likevel bør en nok ha brukt denne boka en stund før en kan bli fortrolig med den og få full nytte av den. VL

Vårt eget språk (redigert av Egil Børre Johnsen). Aschehoug 1987. 3 bind, 1126 s.

Dette er sjølve storverket blant språkbøkene i 1987. Med det mangslungne innholdet er det også eit verk av ein ny vidfemnande type der ein får samla mykje som ein elles ville måtte leite mange stader etter. Det første bindet har tittelen *I går og i dag*. Det byrjar med eit språkhistorisk oversyn som går frå indoeuropeisk fram til 1981. Artiklar om språket i aviser, radio og fjernsyn, om diktarspråk og offentleg språk tar for seg språket slik vi alle stort sett møter det til vanleg. Med i bindet er også stoff om byggeklossar i orda, og om språkpolitiske emne, det vil seie språkstrid og språkstyring. *Talemålet* er emnet i det andre bindet. Her er der dialektoversyn, artiklar om korleis barn lærer å snakke, om det å tale i forsamlingar og om korleis scenespråket, politikarspråket og kyrkjespråket artar seg. Kva stadnamn og personnamn kan fortelje, er også med. Det tredje bindet greier ut om *Skriftspråket* og kan sjåast som ei rettleiing i det å skrive *godt* og *rett*. Denne bolken er dermed den som beinveges er mest matnyttig for folk flest.

Vårt eget språk er først og fremst eit verk for ålmenta. Med alle dei emna som er tekne opp, er det sjølv sagt uråd å gå i djupna på noko punkt. Den typografiske utforminga tek også sikte på eit

breitt publikum. Breie margar og rikeleg med bilete, teikningar og innrammingar gjer at teksta fell lett i augo, det er eit 'le-sevennleg' verk. Dei fleste artikkelforfattarane står sentralt i norsk språkrøkt, anten som norsklærarar på ulike steg i norsk skule- og universitetsverk og/eller som språkrådgjevarar i offentleg administrasjon og andre stader. VL

SVERIGE

Av *Claes H. Garlén (CHG)*, *Catharina Grünbaum (CG)*, *Charlotte von Herten (CVH)*, *Lena Moberg (LM)* og *Mikael Reuter (MR)*

Andersson, Lars-Gunnar: Språktypologi och språkläktskap. Skriptor, Stockholm 1987. 75 s.

I denna bok redogörs för de två vanliga sätten att klassificera språk: det *typologiska*, där man tar fasta på likheter och olikheter i språkens struktur (t.ex. grundläggande ordföljd eller typer av ljudsystem), och det *genetiska*, där man ägnar sig åt att beskriva hur olika språk är besläktade med varandra. Boken ger en översikt över de större språkfamiljerna i världen med uppgifter om geografisk hemvist och antalet talare. Dessutom sägs det en del om de viktigaste typologiska särdragen för de olika språkfamiljerna. Boken innehåller också övningsuppgifter. CHG

Bleckert, Lars: Centralsvensk diftongering som satsfonetiskt problem. Ak. avh. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 21. Uppsala 1987. 194 s.

Ett påfallande inslag i många centralsvenskars uttal är diftongeringen av långa vokaler. I denna avhandling vill författaren bl.a. visa att denna diftongering inte automatiskt uppkommer som en omedelbar följd av vokalens (fonologiska) längd utan att den bl.a. måste ses som en funktion av vissa sats- och frasprosodiska faktorer. CHG

Dahlstedt, Karl-Hampus: Från Quartier Latin till Grisbacka. Ett urval artiklar i språkvetenskapliga och andra ämnen samt Karl-

Hampus Dahlstedts Bibliografi 1936–1986. Två Förläggare Bokförlag, Umeå 1987. 207 s.

I denna bok, som är tillägnad Karl-Hampus Dahlstedt på hans 70-årsdag den 19.4.1987, har samlats ett antal tidigare publicerade artiklar från författarens mångsidiga verksamhet som språkforskare och kulturskribent. Artikelsamlingen speglar författarens intresse för litteratur, samhällsdebatt, dialektologi och namnforskning. Den nyskrivna namnstudien *Grisbacka och Gris* anknyter också till ämnesområdena sociolingvistik och språkvård, men Karl-Hampus Dahlstedts stora insatser på språkvårdens område blir f.ö. inte belysta i denna volym annat än i den omfattande bibliografien, som sammanställts av Karin Snellman. *LM*

Datorstödd språkforskning. Fyra uppsatser om lånord, växtnamn, språk- och stilhistoria samt ordgeografi. MINS 22. Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. Stockholm 1987. 48 s.

Boken innehåller fyra uppsatser som syftar till att visa på några olika användningsområden för persondatorer inom språkforskningen. De fyra bidragen är *Judith Chrystal*, "Engelska lånord i svenskt tidningspråk", *Ulla Ekvall*, "Tradering av folkliga växtnamn på Gotland", *Sven Lange*, "Databas för undersökningar av svenskt skriftspråk perioden 1526 till 1799" och *Inger Larsson*, "Datorstödd ordgeografi". *CHG*

Gunnarsson, Britt-Louise (red.): Facktext. Ord och stil, Språkvårdssamfundets skrifter 18. Liber, Malmö 1987. 144 s.

Beskrivning och analys av facktext är ett ämne som lockar allt fler forskare. År 1985 hölls i Uppsala ett minisymposium med titeln "Språk och struktur i facktexter" – ett led i ett forskningsprojekt som skall studera hur svenska vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar inom medicin, teknik och ekonomi förändrats under 1900-talet. Skriften *Facktext* är ett resultat av detta symposium.

Britt-Louise Gunnarsson inleder med ett kapitel om fackspråk och fackspråksforskning. Hon och fem andra forskare, *Gunnar Eriksson*, *Björn Melander*, *Harry Näslund*, *Inger Rosengren* och *Anette Villemoes*, skriver därefter om fackspråk ur skilda aspekter: funktionella, strukturella, textlingvistiska. De olika analysmetoderna demonstreras genom tillämpning på olika slag av

facktext, teknisk, ekonomisk, medicinsk, fackjournalistisk, och på affärsbrev. CG

Holm, Lisa och Westroth, Helena: Svensk grammatisk bibliografi. Stockholm 1987. 20 s. Distr. Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet.

Svensk grammatisk bibliografi har tillkommit i samband med arbetet på Svenska Akademiens grammatik. En slutgiltig utgåva av bibliografin kommer att ges ut när det projektet är avslutat.

Bibliografin omfattar arbeten om det moderna svenska standardspråket (1900-talets svenska). Dessutom tas upp, utan krav på fullständighet, arbeten om de svenska dialekternas och de övriga nordiska språkens grammatik, framför allt deras syntax. Begreppet grammatik ges ganska vida ramar; utöver kärnan av morfologi och syntax tas också upp verk om textlära och pragmatik med grammatiska aspekter. Förteckningen refererar i första hand tryckta publikationer men tar med även en del av universitetens stencilerade rapporter.

Bibliografin är uppdelad i en författardel och en ämnesdel, som gör den mycket användbar. Redan på detta preliminära stadium torde den vara oumbärlig vid varje institution för nordiska språk och skandinavistik. Det är därför att beklaga att upplagan är begränsad. CG

Josephson, Olle, Korduner, Sylvia, Mårtensson, Per, Ågren, Gösta: Språket. Lärobok i svenska för gymnasieskolan, årsk. 1-3. Biblioteksförlaget, Stockholm 1987. Lärobok 415 s., studiebok 200 s.

Mot principerna skall här anmälas en lärobok för skolan. *Språket* borde nämligen kunna användas i många andra sammanhang. Den omfattande läroboken har huvudavsnitten *Tala* (råd för textplanering och framförande), *Skriva* (framställning av manuskript, råd för uppläggning av olika typer av text, omarbetning, språk- och skrivregler), *Språkanalys* (ljudlära, grammatik, betydelselära), *Språkhistoria* (inklusive ortnamn och personnamn), *Språk-människa-samhälle* (barnspråk, språksociologi, språk och kön, dialekt-riksspråk, svenska som främmande språk, tvåspråkighet), *Stil och argumentation*, *Våra grannspråk*, *Massmedier*.

Här förenas självskrivna traditionella moment med rön och metoder från nya forskningsområden.

Alltför många läroböcker i dag består av ett ängsligt och ytligt hopskrap från skilda ämnesområden. *Språket* däremot har i all sin oerhörda mångfald den utförlighet och innehållsrikedom som behövs för att momenten skall bli begripliga och intressanta. Framställningen präglas av kunnighet och omdöme och dessutom av fantasi. Inte många svensklärare lär väl hinna med allt, men för såväl elever och lärare som för den stora allmänhet som är intresserad av sitt språk borde *Språket* bli en rik källa att ösa både kunskap och inspiration ur. CG

Jørgensen, Nils: Studier över syntax och textstruktur i nordiska medeltidslagar. Svenska fornskriftsällskapets samlingar häft. 256, bd 76. Lund 1987. 181 s.

Undersökningen utgår från ett antal textprov ur elva nordiska medeltidslagar (danska, norska, isländska och svenska). Vad som undersöks är dels syntaktiska egenskaper, dels egenskaper i texternas struktur. Skillnader och likheter diskuteras och den komplicerade frågan om lagarnas inbördes förhållande berörs kortfattat, liksom de nordiska lagarnas förhållande till germansk och anglosachsisk samtida lag och till romersk rätt. Studien är givetvis av intresse även för analyser av nutida lagspråk. CG

Kommittéhandboken. Utgiven av Statsrådsberedningen. DsSB 1987:1. Allmänna Förlaget, Stockholm 1987. 188 s.

Kommittéhandboken uppges i första hand gälla utredningar som omfattas av kommittéförordningen. Här skall sägas att den är i högsta grad användbar för alla som sysslar med någon form av utredningsarbete. Förutom anvisningar, råd och tips för den innehållsliga och administrativa sidan av en utredning handlar *Kommittéhandboken* om hur den skriftliga redovisningen bör utformas. Här ges rekommendationer för omfång, disposition, sammanfattningar, rubriksättning, hantering av tabeller, illustrationer och bildtexter, liksom för den trycktekniska framställningen. I det korta avsnittet om språkbehandling presenteras gamla välbekanta råd på ett personligt och tänkvärt sätt som får även en rutinerad språkvårdare att läsa dem med intresse, och dessutom finns det med en del rekommendationer som man eljest sällan

möter i skrivhandledningar (t.ex. att man kan skriva *vi, jag* i stället för *kommittén, utredningen*).

Kommittéhandboken präglas rakt igenom av praktisk erfarenhet och pedagogisk insikt, och den är dessutom mycket väl skriven. Får den det inflytande den förtjänar borde vi kunna förvänta oss bättre genomförda offentliga utredningar och bättre utformade betänkanden och rapporter. *CG*

Lange, Sven och Melin, Lars (utg.): Läsproblem. Fem uppsatser om barns lässvårigheter. MINS 23, Meddelanden från Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet. Stockholm 1987. 140 s.

Läs- och skrivsvårigheter hos barn och ungdom har under de senare åren tilldragit sig ett ökande intresse bland såväl forskare som pedagoger. Fortfarande är dock lärare, skolpsykologer och föräldrar ofta mycket okunniga om olika slag av detta handikapp, inte minst om det speciella som kallas specifik dyslexi ("medfödd ordblindhet"). År 1986 hölls vid Stockholm universitet ett tvärvetenskapligt seminarium i ämnet med representanter för psykologi, medicin och språkvetenskap, och deras föredrag återges i *Läsproblem*.

Ingvar Lundberg diskuterar läsinlärningens utvecklingsförlopp och dyslektikernas svårigheter på olika stadier. *Torleiv Høien* behandlar ordavkodningens betydelse för läsningen, dvs. förmågan att omvandla den grafiska gestaltningen av ett ord till ett "inre" ord. *Curt von Euler* skriver om dyslexins neurologiska orsaker. *Sven Lange* presenterar en metod och modell för registrering och analys av hur personer med lässvårigheter läser, och *Lars Melin* ställer med utgångspunkt i en ministudie upp hypoteser om vad sådana drag som tvekan, avbrott och felläsningar säger om själva läsprocessen. *CG*

Laurén, Christer och Nordman, Marianne : Från kunskapens frukt till Babels torn. En bok om fackspråk. Liber, Stockholm 1987. 216 s.

Största delen av alla texter som skrivs i dag är mer eller mindre fackspråkliga. Fackspråken får därför ökad betydelse som objekt för språkforskningen. Denna bok om fackspråk grundar sig på ett fackspråksprojekt som pågått vid Vasa högskola i fem år.

Boken tar upp begrepp som fackspråk, teknolekt, minilekt och terminologi och diskuterar fackspråken och deras funktion och roll i ett språkvetenskapligt, samhälleligt och filosofiskt sammanhang. Den innehåller också språklig analys av facktexter från fyra områden: elteknik, datateknik, företagsekonomi och juridik. Traditionerna och dragen inom de olika fackspråken jämförs också med varandra. *MR*

Liljestrand, Birger: Talspråk och prosadialog. Tre specialstudier. Nordsvenska, Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk, Umeå universitet, nr. 4, 1987.

Talspråk och prosadialog innehåller tre uppsatser. Först analyseras felkategorier i talad svenska och C. J. L. Almqvists imitationer av feltyper i talspråk. Därefter behandlas en blandform mellan direkt och indirekt anföring, s.k. fri indirekt anföring. Sist beskrivs den svenska hälsningsfrasen i teori och praktik. *CG*

Lundqvist, Nils & Persson, Olle: Svenska svampnamn. Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm 1987. 88 s.

Denna bok är resultatet av ett omfattande nomenklaturarbete som genomförts på initiativ av Svenska Botaniska Föreningen och som pågått sedan slutet av 1970-talet. Syftet med arbetet har varit att bringa ordning och reda bland de svenska svampnamnen. Eftersom många släkter och arter tidigare har saknat svenska namn, har arbetet lett till en hel del nyskapande; bl.a. upptar förteckningen inte mindre än 1 170 (!) nya svenska släktnamn och namn på arter, varieteter m.m. *CHG*

Mårdsjö, Karin: Informera om teknik. Liber, Malmö, 1986. 79 s.

En handledning för alla som har till uppgift att på ett begripligt sätt informera om teknik, muntligen och skriftligen. Här ges konkreta rekommendationer för hur man lägger upp tekniska rapporter, bruksanvisningar och liknande, hur man kombinerar text och illustrationer, redovisar källor m.m. Språkbehandlingen får ett eget kapitel, och skriften innehåller därtill ett avsnitt om hur man förbereder och framför muntliga presentationer. *CG*

Nilsson, Stig: *Ordet som verktyg*. Om allmänspråk och fackspråk från praktisk synpunkt. Bokförlaget Teknik & Data AB, Stockholm 1987. 200 s.

I denna volym har språkvårdaren Stig Nilsson samlat drygt 150 av sina språkspalter i tidningen Ny Teknik. Språkspalterna har delats in i olika avsnitt av såväl mer allmän som speciell karaktär, nämligen *Så fungerar ord och språk* (t.ex. Krav på skribenten, Retoriken till heders), *Vårt eget språk duger* (t.ex. Hotet från "svengelskan", Nordik Wölf, Motiverad nordism), *Ord och termer* (t.ex. Konstruktion och formgivning, Elakartad deponi), *Ordens former* (t.ex. Islamsk eller islamitisk, Spar eller spara), *Språkrätt och stilbrott* (t.ex. Extremt vanlig) och *Skrivregler* (t.ex. Semikolons underbara värld). Som synes behandlas gamla följeslagare och frågor som är nya för dagen. Stilen är lättsam, argumenten sakliga. CG

Seltén, Bo: *Svensk ordbok*. Acta wexionensia, Ser. 3. Language & Literature 1. Almqvist & Wiksell International Stockholm 1987. 104 s.

Drygt 1500 svenska ord och uttryck med förklaringar och uppgifter om böjning m.m. presenteras i denna ordbok. *Svenska* uttryck, dvs. ord och fraser som svenskan lånat in eller fått förmedlade via engelskan, har i regel i olika avseenden förändrats när de upptagits i svenskan. Rent formellt framkommer kanske detta tydligast när det gäller uttal, stavning och ordböjning, men vad svensken mindre tänker på är att uttrycken också ofta genomgår semantiska förändringar. "Samma" uttryck har ofta en annan betydelse eller betydelsen yans på svengelska än på engelska (något som f.ö. många gånger ligger svensken i fatet när han skall uttrycka sig på engelska). Det är bl.a. sådana uttryck som författaren här har lagt sig vinn om att förteckna i sin ordbok. CHG

SLÅ 1987: *Verkligheter och visioner*. Svenskläraryrkeförbundet årskrift 1987. 201 s.

Svenskläraryrkeförbundet firar i år sin 75-åriga existens med en årsskrift som blickar både bakåt och framåt. Efter ett inledande avsnitt med skolskildringar i litteraturen följer en rad uppsatser om svenskämnet. Litteraturläsningen behandlas i ett par bidrag

av *Lars Brink* och *Bengt-Göran Martinsson*. *Britt-Marie Arkhammar* skriver om "Verkligheter och visioner", *Per-Olov Svedner* om svenskämnet nuvarande tillstånd, *Yngve Lidung* om "Ungas fantasikonsumtion, mest bilder men också ord". *Evert Ullstad* ger en tillbakablick över svenskämnet på gymnasiet, *Britt Wilson Lohse* skriver om arbetet med läroplaner, *Sven-Gustaf Edqvist* om Nordspråks verksamhet. Tankeväckande är *Göran Häggs* provocativa bidrag "Tekniken, språket och framtiden", där författaren avfärdar modetesen att framtiden tillhör dem som behärskar datorerna – framtiden tillhör dem som har språket i sin makt, säger han. *Göran Palm* fortsätter sina blankverser från "Sverige – en vintersaga" med att på blankvers beskriva hur man kan skriva just blankvers – en instruktion som säkert kan inspirera mer försigkomna elever till egen produktion. CG

Strömquist, Siv: Styckevis och helt. Om styckeindelningens roll i skrivprocessen och bruket av nytt stycke i svenska elevuppsatser. Ord och stil, Språkvårdssamfundets skrifter 19. Liber, Malmö 1987. 230 s.

Grafisk styckemarkering kan kallas en textens interpunktion. Genom styckeindelningen visar en skribent sin läsare hur texten är uppbyggd, innehållsligt och stilistiskt. Uppsatsskrivande skolungdomar visar sig dock i stor utsträckning obekanta med det hjälpmedel som styckemarkeringen erbjuder. Detta problem är utgångspunkten för *Siv Strömquists* avhandling, som dock sträcker sig vidare än så.

Författaren visar i vilka olika syften styckeindelning kan användas. Åtskillig litteratur i ämnet refereras. Själv vill författaren framhålla den kommunikativa funktionen hos styckeindelningen – den egenskap som samtidigt gör det så svårt att sätta upp regler, eftersom den enskilde skribenten är den som avgör hur texten är tänkt att uppfattas. För lärarna tillhandahåller dock *Siv Strömquist* ett antal konkreta rekommendationer för hur de skall hjälpa eleverna att lägga upp sina texter, rekommendationer som tar hänsyn till olika elevers olika vanor. CG

Svensén, Bo: Handbok i lexikografi. Principer och metoder i ordboksarbetet. TNC 85. Tekniska nomenklaturcentralen och Es-selte Studium, Stockholm 1987. 279 s.

Detta är den första boken på svenska som beskriver lexikografisk metodik. För den som ägnar sig åt lexikografiskt arbete är Svenséns bok en gedigen handledning i hur man skall gå till väga för att framställa ordböcker av olika slag, såväl enspråkiga som tvåspråkiga. Ur innehållet kan bl.a. nämnas kapitlen "Ordboks-användare och ordbokstyper", "Materialinsamling och urval" och "Ordförklaringar i enspråkiga ordböcker".

Handbok i lexikografi är också en utmärkt orientering om ordböcker och deras uppbyggnad och är därför lämplig som referenslitteratur för t.ex. språklärare och språkstuderande. CHG.

Tandefelt, Marika: Mellan två språk. En fallstudie om språkbevarande och språkbyte i Finland. Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Multiethnica Upsaliensia 3, Uppsala 1988. 285 s.

Denna språksociologiska doktorsavhandling är inriktad på den språkbytesprocess från svenska till finska som försiggår inom delar av den svenska minoriteten i Finland. Undersökningen är en fallstudie, och språkvanorna hos en ursprungligen svenskspråkig släkt följs under flera generationer genom intervjuer med nyckelpersoner från tre generationer, som redogör för sina och anförvanternas användning av svenska och finska under olika perioder. Marika Tandefelt visar hur förändringar på samhällsnivå i riktning mot finsk dominans ofta leder till en förfinskning av ursprungligen svenskspråkiga individer som lever i en tvåspråkig miljö, och pekar på faktorer som kan vara av betydelse när det gäller språkbytesprocessen i Finland. Framför allt de aktivt tvåspråkiga som har praktisk nytta av sin svenska tenderar att bevara den och överföra språket till sina barn. Författaren har också studerat den språkliga variationen rent språkvetenskapligt hos de intervjuade nyckelpersonerna och diskuterar det eventuella sambandet mellan färdigheterna i svenska och språkbytet. CvH

Teleman, Ulf (red.): Grammatik på villovägar. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 73. Esselte Studium, Stockholm 1987. 123 s.

Titeln Grammatik på villovägar syftar på en rad regler och beskrivningar i skolgrammatiken som mekaniskt lärs ut till gene-

ration efter generation men som inte håller för en konfrontation med den språkliga verkligheten.

I elva uppsatser diskuteras här sådana diskutabla fenomen. *Tor Hultman* reder ut begreppen inom området objekt – adverbial och försöker få död på den seglivade indelningen i ackusativobjekt och dativobjekt. *Sven-Göran Malmgren* frågar sig om det egentliga subjektet i satser som ”det finns mat i skafferiet” egentligen är subjekt. *Maria Bolander* tar sig an de predikativ som hamnar utanför den snäva fällan ”vara, bliva, heta, kallas”. *Åke Petterson* försöker bryta läroböckernas fyrkantiga beskrivning av ordklasser, där t.ex. substantiven mestadels representeras av ett naiverande urval av föremål, växter och djur. *Lars-Gunnar Andersson* skriver om talets signalord – småord och uttryck som fungerar som en kommentar till det sagda (*Okej*, då sätter vi väl i gång *då*) – en företeelse som förbigås i läroböckerna.

Christer Platzack ägnar sig i två bidrag åt huvudsatser och bisatser, där regler och språkbruk inte alltid stöder varandra. *Staffan Hellberg* diskuterar den bestämda formens funktioner. *Jan Svensson* efterlyser en grammatikundervisning som mer tar hänsyn till språkets hierarkiska struktur (ord-fras-mening) och beklagar att frasstrukturgrammatiken i så hög grad fått stå tillbaka för den traditionella, linjära. *Ulf Teleman* ger sig in på den gamla frågan om genus i svenskan och demonstrerar till sist att adjektivens komparationsformer är beroende av den verklighet som beskrivs: den som är dummast behöver inte nödvändigtvis vara dummare än den som är dum, det beror på vilka man jämför.

Grammatik på villovägar är en både rolig och nyttig bok. Den visar att grammatik inte är något absolut utan att språket kan beskrivas ur olika vinklar, och det gör det lättare att förstå vad grammatik är och vad det skall vara bra för. *CG*

Westberg, Bertil: Verben ”pläga” och ”bruka”. Två medellågtyska lånord i svenskan. Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 20. 1987. 176 s.

I denna doktorsavhandling utreds verben *pläga* och *bruka*, som lånades in i svenskan från lågtyskan under medeltiden. Avhandlingen beskriver de båda verbens användning och utbredning i

fornsvenskan och nysvenskan och ger också en noggrann redovisning av ordens spridning i svenska dialekter. Enligt en gammal uppfattning skulle en väsentlig del av de medellågtyska lånorden ha kommit in i fornsvenskan via danskan. Det dialektala materialet i Westbergs undersökning ger inte något stöd för ett sådant antagande. Westberg ansluter sig i stället till de forskare som hävdar att det tyska ordförrådet överförts till fornsvenskan huvudsakligen genom direkta kontakter mellan tyskar och svenskar inom våra egna gränser. Verben *pläga* och *bruka* har sannolikt trängt in i svenskan punktvis via städernas språk, *pläga* troligen redan på 1200-talet, *bruka* under 1300-talet. Något egentligt behov att låna in orden har enligt författaren inte funnits. Huvudorsaken till inlån torde i stället vara ett superstratförhållande. *LM*